

ПОИМНИК НА ИЗРАЗИ
ПОВРЗАНИ СО
ДИСКРИМИНАЦИЈАТА

Скопје, 2008

- **Издавач**
Македонски центар за меѓународна соработка
- **За издавачот**
Сашо Клековски
Извршен директор
- **Автори**
Проф. д-р Мирјана Најчевска
М-р Беќим Кадриу
- **Проектен тим**
Емина Нурединоска
- **Лектор**
Даниел Медароски
- **Дизајн и обработка**
Кома лаб.
- **Печати**
Борографика
- **Тираж 800**

CIP – Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“,
Скопје

316.647.82 (038)

342.724 (038)

НАЈЧЕВСКА, Мирјана

Поимник на изрази поврзани со дискриминацијата / (Мирјана
Најчевска, Беќим Кадриу). – Скопје : Македонски центар за
меѓународна соработка, 2008. – 112 стр. ; 14 цм

ISBN 978-9989-102-72-1

1. Кадриу, Беќим (автор)

а) Дискриминација – Лексикони

COBISS.MK – ID 74315530

Активност за заштита од дискриминација Архивен
тонско опкружување АСИМИЛАЦИЈА (ПРИСКОПЈА)

OSCE

Organization for Security and Co-operation in Europe
Spillover Monitor

Mission to Skopje

Поимникот е авторски, ставовите
мислењата објавени во Поимникот не се
одраз на ставовите и мислењата на МЦМС

Содржината на ова издание не секогаш
ги одразува погледите или ставовите на
Набљудувачката Мисија на ОБСЕ во Скопје

Целта на овој поимник на термини поврзани со дискриминацијата е воедначување на термините коишто се употребуваат во секојдневната комуникација во врска со дискриминацијата, како и за полесна употреба на Законот за заштита од дискриминација по неговото усвојување.

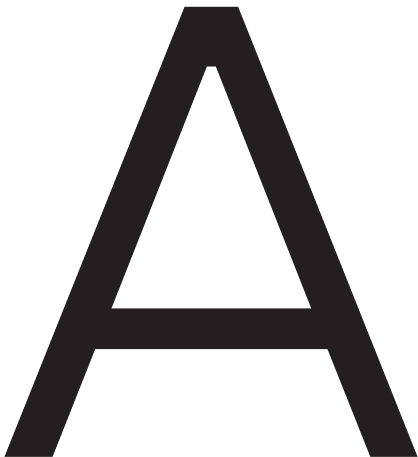
Поимникот е наменет за сите кои ќе го употребуваат Законот за заштита од дискриминација во пракса (индивидуални лица, правосудни органи, адвокати, канцеларијата на Народниот правобрани-тел, државни службеници, здруженија на граѓани), како и за секој оној кој сака да се занимава со оваа проблематика.

Термините и објаснувањата се базираат, пред сè, на основните меѓународни документи коишто директно или индиректно се занимаваат со дискриминацијата и забраната на дискриминација (Меѓународниот пакт за граѓанските и политичките права, Конвенцијата на меѓународната организација на трудот бр. 111, Конвенцијата на ООН за елиминација на сите форми на расна дискриминација, Европската конвенција за човековите права, како и членот 13 од Расната директива и директивите за вработување и занимање како минимум стандарди на ЕУ), како и на дефинициите прифатени од страна на меѓународните и регионалните организации (ООН, Советот на Европа, ОБСЕ, ЕУ) и невладини и академски организации кои се занимаваат со соодветната проблематика.

Потребата од термилошка унификација, меѓу другото, произлегува и од фактот на доминантното влијание коешто го има националната традиција во борбата со дискриминацијата, што подразбира и

индивидуализирање на термините што се употребуваат (а во согласност со поширокоприфатените значења на меѓународен план).

Правилното идентификување на дискриминацијата е од исклучително значење за примената на најсоодветните механизми за заштита, меѓутоа и во функција на алармирање на пошироката заедница и градење на превентивни стратегии и политики. Согласно со тоа, сметаме дека подигањето на свеста на граѓаните за нивните сопствени права наспроти можните дискриминаторски практики, како и за механизмите за заштита коишто им стојат на располагање, е тесно поврзано со прецизното дефинирање на одредени категории, ситуации и институции.

Активност за заштита од дискриминација
Архитектонско опкружување
Асимилација (присилна)
Афирмативни мерки (афирмативна акција)

■ Активност за заштита од дискриминација

Тоа е секое (поведување) водење административна или жалбена постапка, како и сведочење во процедура за заштита од дискриминација.

Го подразбира секое активно вклучување во законски дефинирани процедури за заштита од дискриминација (било како субјект со активен легитимитет, било како сведок или како надгледувач-известител), независно од тоа дали се тие дел од судска, управно-административна или друга постапка пред некое од уставно и законски дефинираните тела за заштита на правата и слободите на човекот (редовни судови, канцеларијата на Народниот правобранител, Постојаната анкетна комисија за заштита на слободите и правата на граѓаните во Собранието на Република Македонија, посебни тела формирани за заштита од дискриминација, комисији при министерствата, инспекторати, раководни структури во јавни и приватни установи).

■ Архитектонско опкружување

Тоа се сите згради, објекти и делови од објекти од јавен карактер кои им стојат на располагање на луѓето за користење или кои се поврзани со задоволување одредени потреби, или со добивање одредени услуги.

На пример, тука спаѓаат: улици, тротоари, паркови, театри, кино-сали, училишта, факултети, продавници, хотели, ресторани, базени и сл. Во едно пошироко сфаќање на архитектонското опкружување спаѓаат и средствата на јавниот превоз (возови, автобуси, трамваи, тролејбуси). Средствата на јавниот превоз може да бидат достапни/недостапни во процесот на качување, престој во нив, како и од аспект на нивниот број, односно доволно присуство на улиците.

■ Асимилација (присилна)

Присилна асимилација е процес на несакана апсорпција на различни етнички и/ или културни заедници во доминантна етничка и/ или културна заедница со што се постигнува хомогенизација на пошироката заедница на национално ниво.

Присилната асимилација е често придружена со колонизација и присилно преселување.

Присилната асимилација може да биде употребена со цел да се потиснат супкултурите, како акт на дискриминација против малцинствата или како политички инструмент со цел да се создаде национална унитарност (најчесто со оправдување дека на тој начин се оневозможуваат можните извори на субверзивни активности).

Присилната асимилација може да се остварува со: испраќање на луѓето од одредена малцинска група да работат далеку од местото на живеење, ограничување на можностите за образование на сопствениот јазик, забрани и ограничувања на слободното манифестирање на сопствениот идентитет (неможност за негување на традицијата на сопствената култура и/ или религиозните традиции), ограничувања во населување/ иселување и сл.

8

■ Афирмативни мерки (афирмативна акција)

Тоа се активности на државата кои се насочени кон реверзна (повратна) дискриминација. Се манифестира како редуцирање, намалување или елиминирање на фактичка нееднаквост којашто постои во моментот, а којашто настанала како резултат/ последица од претходна континуирана дискриминација.

Ова ги подразбира сите активности кои ги презема државата, а кои се насочени кон создавање услови за еднакви шанси на историски дискриминирани и маргинализирани групи (етнички малцинства, жени), односно наталожени разлики на штета на одредени препознатливи групи (деца, бездомници и сл.).

Прва цел на секоја афирмативна акција е намалување на дисбалансот во присуството/ видливоста на припадниците на една група во јавниот живот. Ваквата акција се спроведува со создавање посебни (ексклузивни) можности за припадниците на одредена група во одреден временски период, или сè додека е потребно за коригирање на претходно постоечка/ наталожена дискриминација.

За да може разликувањето да се смета за легитимно, тоа треба да биде прецизно дефинирано и временски ограничено.

Афирмативната акција децидно се спомнува во Конвенцијата за елиминација на сите форми на расна дискриминација (чл. 4) и во Конвенцијата за елиминација на сите форми на дискриминација против жената (чл. 4).

Вид на афирмативна мерка е, на пример: воспоставувањето квоти за одредени групи во областа на образованието, работните односи, услужните дејности (кредити, банкови бенефиции и сл.). Со системот на квоти се обезбедува одреден број места, услуги или средства да бидат резервирани за припадници на конкретна група луѓе. Пример на афирмативна акција од овој вид е кога државните органи преземаат активност за вработување поголем број припадници на одредена етничка малцинска заедница, или кога се обидуваат да ја балансираат родовата структура на администрацијата со давање предност на женските апликанти.

Афирмативната мерка може да биде предвидена во легислативата против дискриминација и да овозможува интервенции насочени кон задоволување на специјалните потреби на луѓе од конкретни групи во различни области (образование - учебници за одредени категории деца, добивање државјанство - олеснителни одредби, социјална заштита - посебни критериуми, регистрација во матични книги на нерегистрирани деца - акции на ослободување од плаќање давачки и сл.).

Во секојдневниот живот многу често наместо терминот афирмативна акција се користи терминот „позитивна дискриминација“. Овој термин има истоветно значење, меѓутоа се избегнува неговата употреба поради конотацијата на неправда која може да биде повр-

A large, bold, black Cyrillic letter 'Б' (B) is centered on the page. The letter is composed of a vertical stem on the left, a horizontal top bar, and a rounded bottom curve that extends to the right.

Боја на кожата (како основа за дискриминација)
Брачна и семејна состојба(како основа за дискриминација)

Поимник
на изрази
поврзани со
дискриминацијата

■ Боја на кожата (како основа за дискриминација)

Под боја на кожа ја подразбираме пигментацијата на кожата на човекот, која зависи, пред сè, од биолошки, односно генетски фактори. Таа може да биде посветла или потемна.

Дискриминација по основа на бојата на кожата се појавува најчесто помеѓу припадниците на различни расни групи, но сепак „расата“ како основа на дискриминација не може секогаш да ја опфати и „бојата на кожата“ како основа. Ова е така поради фактот што дискриминација може да се врши и врз поединци кои припаѓаат на иста раса, но се разликуваат по нивната боја на кожата (било да станува збор за потемна или посветла боја).

Пример за дискриминација врз основа на бојата на кожата е кога припадници на ромската заедница кои имаат видливо потемна кожа не добиваат ист третман во секојдневниот живот и посебно при давањето одреден вид услуги (не се пуштаат да влезат во ресторан или во базен, постапувањето на шалтерските работници во државната администрација или полицијата е поинакво и сл.).

■ Брачна и семејна состојба (како основа за дискриминација)

Според брачната состојба, полнолетните мажи и жените може да бидат: самци, во брак, во вонбрачна заедница, разведени, вдовец/ вдовица, во брак со одвоено живеење.

Како основа на дискриминација на брачната состојба значи понеповолен или негативен третман на одредено лице поради формата на заедничко живеење со друго лице, или отсуството на такво заедничко живеење.

Брачниот статус може да се појави како основа на дискриминација, на пример, во случаите кога се преферира вработување на жена

која не е во брак (заради претпоставка дека ќе биде помалку зафатена и дека нема да користи денови за неџа на деца), односно маж кој е во брак (заради претпоставка дека ќе биде постабилен во однос на работните обврски).

Дискриминацијата може да биде поврзана со статусот на брачниот партнер. На пример, може да биде ускратено вработување или напредување во работата, бидејќи едниот партнер веќе работи за истиот работодавец. Или, некој може да биде отпуштен од работа заради тоа што неговиот партнер почнал да се занимава со конкурентен бизнис.

Одреден вид прашања кои се поставуваат за време на интервју за вработување, а кои се однесуваат на брачниот или на семејниот статус на апликантот, може да бидат третирали како дискриминаторски, односно да водат кон дискриминација. Такви се прашањата: „Дали сте во брак?“, „Дали имате семејство?“, „Како е вашето венчано име?“, „Дали сте бремена?“, или „Дали планирате да имате семејство?“.

Дискриминацијата врз основа на брачната состојба може да биде придружена и со други форми на дискриминација (врз основа на: родителство, бременост, одговорност за грижа за член на семејството).

Разводот може да претставува посебна причина за дискриминација. Се манифестира во понеповолен третман на разведените лица со образложение дека тие се несигурни и неподобни за одредени работни места.

Во однос на брачниот и семејниот статус како основи на дискриминација, проблематично е прашањето на хомосексуалните партнери, кои досега не се третираат во сите правни односи подеднакво како хетеросексуалните партнери.

B

Виктимизација
Вознемирување
Возраст (како основа за дискриминација)

■ Виктимизација

Понеповолно постапување со конкретно лице (било да е самото жртва на дискриминација или не) заради тоа што презема одредени активности за заштита од дискриминација (независно од тоа дали дискриминацијата е насочена кон него/ неа или кон некој друг).

За виктимизација станува збор кога постои понеповолен однос кон лице кое:

- презело, се претпоставува дека презело или дека ќе преземе активности кои за цел имаат одбрана од дискриминација (пријавило дискриминација, посочило на дискриминација, започнало легална процедура за заштита од дискриминација);
- е во врска со лице кое презело или се претпоставува дека презело или ќе преземе активности во насока на одбрана од дискриминација (брачна, семејна, пријателска);
- одбило да дискриминира или спречило дискриминација.

■ Вознемирување

Тоа е секое несакано однесување поврзано со некои од основите на дискриминација, независно од тоа дали се манифестира на физички, вербален или друг начин, кое е насочено или има за цел повреда на достоинството на одредено лице или создавање заканувачка, непријателска, деградирачка, навредлива или заплашувачка средина, пристап или практика.

Вознемирувањето подразбира негативни, несоодветни активности кои за цел имаат да контролираат, заплашуваат или да ги исклучуваат одредените лица.

Вознемирувањето може да се манифестира со:

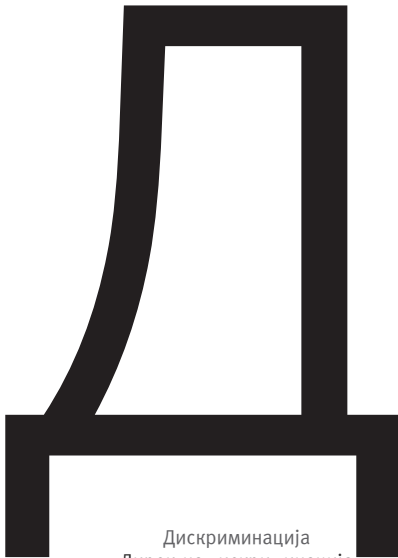
- континуирано зборување, однесување или активности кои се насочени кон некое лице, а кои го притискаат и иритираат, кои

- Старосните граници мора да бидат многу внимателно разгледани пред да бидат дефинирани во законските и подзаконските акти;
- Секој што поставува старосни граници мора да даде јасни причини за потребата од конкретните граници;
- Погледите за оправданоста на старосните граници се менуваат и тие треба периодично да бидат преиспитувани.

Староста како основа на дискриминација може да се појави во: секојдневното однесување, работата, образованието, купувањето (посебно на недвижен имот), употребата на услуги, изнајмувањето, аплицирањето за кредит или позајмица, работата со банки и осигурителни компании, добивањето услуги од државата или од локалната власт, здравствената заштита.

Дискриминацијата по основа на старост често се појавува во сферата на работните односи, кога како критериум за вработување се предвидува максимален или минимален број на години (надвор од законски определените граници), или кога се отпушта работник поради староста (а не поради нестручно вршење на работите).

За дискриминација врз основа на возраст може да стане збор во областа на здравството во случаите кога: лекарот ќе даде поевтина терапија (застарени или несоодветни лекараства) на постаро лице отколку на помладо, кога нема да дојде повикана брза помош (или ќе биде поставено прашањето за возраста на пациентот), кога пациентот нема да биде испратен на специјалистички преглед со образложение дека симптомите потекнуваат од нормален процес на стареење.

Дискриминација
Директна дискриминација
Добра и услуги
Државјанство

■ Дискриминација

Дискриминацијата се дефинира како: секое разликување, исклучување, ограничување или нееднакво постапување или непостапување, мотивирано од основите што се спомнати (кои постојат во моментот, или постоеле порано, а не постојат во моментот, или можат да постојат во иднина, или кои се припишуваат на одредено лице), а кое има за цел или резултат со оневозможување или отежнување на признавањето, уживањето или практикувањето од страна на сите лица врз еднаква основа на сите права и слободи, односно во понеповолен третман на едно лице во однос на друго во слична ситуација.

За да може одредена ситуација да се идентификува како дискриминаторска, потребно е да постојат сите три комплементарни дела на дефиницијата на дискриминација:

1. Активноста (секое разликување, исклучување, ограничување или нееднакво постапување или непостапување);
2. Основот на дискриминација (даден во уставот, законите или во меѓународните документи);
3. Последицата од дискриминацијата (оневозможување или отежнување на признавањето, уживањето или практикувањето од страна на сите лица врз еднаква основа на сите права и слободи, односно во понеповолен третман на едно лице во однос на друго во слична ситуација).

Како дискриминаторско ќе се смета: секое активно или пасивно однесување од страна на јавните власти, како и од страна на правни и физички лица во јавниот живот и јавните сектори, кое создава основи за привилегирање или депривилегирање на неоправдан начин, на лице, на група лица или на заедница, или кое ги изложува на неправеден и деградирачки однос во споредба со други лица, групи лица или заедници во слична ситуација базирано на некој дискриминирачки основ.

Одредено дејствие може да претставува акт на дискриминација независно од тоа:

1. дали е направено со сторување или со несторување на дејствието;
2. дали е направено од страна на физички или правни лица, односно во приватниот или во јавниот сектор;
3. дали станува збор за акт на давање некому помалку права (депривелегирање) или давање некому повеќе права (привелегирање).

Дискриминацијата може да се појави во сите сфери на јавниот и на приватниот живот. На пример:

1. На работното место - човек со нехетеросексуална ориентација е одбиен на конкурс за вработување без соодветно образложение и независно од своите стручни квалификации. Работничка не добива унапредување заради тоа што е бремена или заради тоа што има дете за кое треба да се грижи;
2. Кога се купуваат или користат добра и услуги - лице во инвалидска количка не може да влезе во ресторан затоа што неговата количка зафаќа премногу место;
3. Кога се купува или изнајмува недвижност - на брачен пар од исламска вероисповед не им се изнајмува стан заради нивната верска определба;
4. Во училиште или на факултет - деца од различна етничка припадност различно се третираат при конфликт во училиштето.

■ Директна дискриминација

Директна дискриминација е секое понеповолно постапување (преку акт на разликување, исклучување, ограничување или привилегија) кое како резултат има или би можело да има одземање, нарушување или ограничување на еднаквото признавање, уживање или практикување на човековите права и основни слободи, врз некој од дискриминирачките основи.

Директната дискриминација е многу очигледна и се состои во активност која недвосмислено третира одредено лице или група понеповолно заради некои од идентификуваните можни основи за дискриминација.

На пример, за акт на директна дискриминација станува збор кога:

- При интервју за вработување работодавачот прашува дали жената барател на работа има деца и позитивниот одговор на прашањето резултира со одбивање на кандидатката со образложение дека не е соодветна за тоа работно место заради тоа што децата бараат многу грижа и постои опасност да отсутува од работа;
- Конкурсот за вработување се однесува само на припадници на едниот пол, без постоење оправдана законска причина;
- Кога е предвидена возрасна граница за прво вработување, без постоење оправдана законска причина.

■ Добра и услуги

Под добра се подразбираат сите конкретни производи произведени и наменети за задоволување одредени потреби и желби на купувачите/ корисниците.

На пример: храна, облека, книги, горива, недвижности и сл.

Под услуги се подразбираат профитни и непрофитни активности насочени кон задоволување конкретни потреби и желби на луѓето (државни и недржавни).

На пример: банкарски, хотелски, ресторански, комуникациски, здравствени, образовни, социјални, административни, заштитни и сл.

■ Државјанство

Ја означува правната врска помеѓу поединецот и конкретната држава. Овој статус секоја држава го регулира со посебна

Еднаквост
Еднаквост на шансите (можностите)
Етнички идентитет
(како основа за дискриминација)
Етнички малцинства
Ефективна заштита

Поимник на изрази поврзани со дискриминацијата

■ Еднаквост

Тоа е начело според коешто сите луѓе се рамноправни, односно изедначени во обврските и правата. Еднаквоста ја подразбира различноста, односно подразбира постоење неистоветни субјекти кои треба да бидат еднакво третирани.

Начелото на еднаквост опфаќа:

- **Политичка еднаквост** - начело според кое секој има право на учество во политичкиот живот (право да се учествува во власта, да се учествува во процесите на одлучување, да се избира и да се биде биран);
- **Правна еднаквост** - начело според кое секој има право на еднаква правна заштита пред судовите и другите правосудни органи и секој е рамноправен во процедурата пред судовите;
- **Општествена еднаквост** - начело според кое секој има еднакви можности за развивање на сопствените способности и потенцијали, за стекнување знаење и за заземање одредена положба во општествените скалила;
- **Економска еднаквост** - начело според кое секој има право на еднаков третман во економските односи, во распределбата на општественото богатство и во можностите за користење на економските извори на државата;
- **Еднаквост пред законот** - начело според кое законите и подзаконските акти важат еднакво за сите граѓани во иста или слична ситуација (луѓето се субјекти на исти законски одредници и лицата и групите немаат посебни законски привилегии);
- **Еднаквост на третманот** - начело според кое поединци, структури и организации постапуваат со сите на истоветен начин во истоветни или во слични ситуации.

Или, луѓето кои живеат во рурални подрачја немаат достапност до културните институции на државата.

■ Етнички идентитет (како основа за дискриминација)

Етничкиот идентитет е припаѓање на една заедница на луѓе во која тие споделуваат заедничко потекло и претци (генеза), јазик, култура, обичаи, религија, како и чувство и свест дека припаѓаат на иста заедница во која споделуваат заеднички митови и симболи.

Дискриминацијата по етничка основа значи различно третирање на поединец затоа што припаѓа на конкретна етничка заедница во која со другите припадници на таа заедница споделува заеднички етнички идентитет.

Припадниците на една етничка заедница честопати имаат и исти физички карактеристики (боја на кожата, облик на очите, боја на косата), што станува дел на нивната идентификација (како од страна на самите нив, така и од страна на другите). Ова не ја исклучува можноста луѓе со слични физички карактеристики да припаѓаат на различни етнички заедници, како и лица со различни физички карактеристики да припаѓаат на една етничка заедница

Етничката припадност се разликува од државјанството како врска помеѓу едно лице со една држава. Во една држава може да постојат повеќе етнички заедници. Меѓутоа, можно е дискриминацијата по однос на етничка припадност да се поклопува со дискриминацијата по основ на државјанство.

На пример, дискриминацијата на еден Евреин во Република Македонија може да се толкува и како дискриминација по основ на државјанство (врската со државата Израел) и како дискриминација по основ на етничката припадност.

Во некои случаи може да се преклопуваат повеќе основи на дискриминација. Така, на пример, дискриминацијата на Евреин може

E

да биде по етничка, расна, верска и по основ на државјанство, бидејќи Евреите се сметаат и како посебна етничка, расна и верска група. Во вакви случаи, разликувањето по однос на државјанството може да го покренува прашањето на индиректна дискриминација по другите основи (на пример, расата).

■ Етнички малцинства

Етнички заедници кои се бројно помалку застапени од една доминантна етничка заедница на територијата на конкретна држава, независно од тоа дали имаат или немаат матична земја во којашто тие самите се појавуваат како доминантна (мнозинска) заедница.

■ Ефективна заштита

32 Тоа е постоење систем од достапни и употребливи механизми за поведување постапка во случај на дискриминација; постоење независни и објективни структури кои постапуваат по поднесените жалби врз основа на однапред предвидени процедури; и, постоење на однапред предвидени санкции за конкретни повреди на правата.

Ефикасност на шансите (можностите) Етнички идентитет (како основа за дискриминација) Етнички малцинства Ефективна заштита
на шансите (можностите) Етнички идентитет (како основа за дискриминација) Етнички малцинства Ефикасност на шансите (можностите)
Етнички идентитет (како основа за дискриминација) Етнички малцинства Ефикасност на шансите (можностите) Етнички идентитет
Етнички идентитет (како основа за дискриминација) Етнички малцинства Ефикасност на шансите (можностите) Етнички идентитет
(како основа за дискриминација) Етнички малцинства Ефикасност на шансите (можностите) Етнички идентитет (како основа за дискриминација)
Етнички малцинства Ефикасност на шансите (можностите) Етнички идентитет (како основа за дискриминација) Етнички малцинства

A large, bold, black number '3' is centered on the page. The number is composed of two thick, rounded strokes. The top stroke starts from the left, curves upwards and to the right, then loops back down to the left. The bottom stroke starts from the left, curves downwards and to the right, then loops back up to the left, meeting the bottom of the top stroke. The overall shape is a stylized, blocky '3'.

Здравје
(како основа за дискриминација)

■ Здравје (како основа за дискриминација)

Под здравје се подразбира состојба на комплетно физичко, ментално, општествено и духовно функционирање на одредено лице (било да станува збор за фактичка состојба или за состојба којашто самото лице или другите ја перципираат).

Здравјето претставува основа за дискриминација кога заради одредено ниво на физичко, ментално, општествено и духовно функционирање лицето неоправдано се третира понеповолно во кој било сегмент од живеењето. Дискриминацијата врз основа на здравје најчесто се манифестира во процесот на вработување, меѓутоа може да се манифестира и во која било друга област (добивањето одреден вид услуги, банкарството, услугите од осигурителните компании, изнајмувањето или купувањето станови, слободата на движење).

Најчести форми на дискриминација по овој основ се тие кога поединецот има некоја потешка болест, како на пример: хепатит Ц, зависност од дрога, СИДА (или е инфицираност со ХИВ).

Примери на дискриминаторски практики би биле: барање задолжително ХИВ-тестирање како услов за вработување; исклучување од постапката за вработување поради здравствена состојба која не е поврзана со потребите на даденото работно место; добивање отказ од работното место или притисок за давање отказ поради здравствена состојба која не е поврзана со потребите на даденото работно место; нееднаков третман на зависниците од дрога од страна на лекарите (одбивање да се дадат редовни медицински услуги, несоодветен третман, несоодветни терапии).

Дискриминацијата може да се појави било да станува за актуелна состојба со здравјето, било да станува збор за состојба која постоела во минатото, а за која се претпоставува дека има влијание или може да влијае во моментот.

A large, bold, black Cyrillic letter 'И' (I) is centered on the page. The letter is composed of thick, solid black strokes. To the left of the page, there is a vertical grey bar.

Индиректна дискриминација
Идентитет
Имотен статус
(како основа за дискриминација)
Инвалидитет
(како основа за дискриминација)

■ Индиректна дискриминација

За индиректна дискриминација станува збор кога:

- Одредено правило или услов кое се применува на сите може да го исполнат помал процент луѓе од одредена конкретна група заради што припадниците на таа група луѓе се ставени во понеповолна ситуација; и,
- Ефектите од одредени барања, услови или практики имаат непропорционално понегативно влијание врз одредени групи луѓе), а самото правило (услов) не може да биде оправдано како неопходен критериум за конкретната работа.

Во случај на индиректна дискриминација се преземаат навидум недискриминаторски дејствија кои имаат или може да имаат дискриминаторски ефект.

Индиректната дискриминација е помалку очигледна од директната и често може да биде превидена.

39

Постоењето индиректна дискриминација на работното место може да биде детектирано со поставување на следните прашања (по дадениот редослед):

1. Дали вработениот е прогласен за технолошки вишок или не е промовиран поради неможност да одговори на одредени барања и услови дадени во конкретниот момент?
2. Дали тие барања или услови се неутрални и можат да се применат на сите вработени?
3. Дали било облигаторно исполнувањето на барањето или условот со цел избегнување на отпуштање или заради добивање промоција?
4. Дали барањето или условот можат да го исполнат пропорционално драстично помал број припадници на конкретна група?
5. Може ли тој што го поставил барањето или условот да докаже дека постоењето на истиот е оправдано за конкретната работа?

■ Имотен статус (како основа за дискриминација)

Имотниот статус ја претставува имотната моќ на еден поединец, односно на семејството во кое се раѓа или кон кое припаѓа (со кое се идентификува). Вообичаено се манифестира како основа за дискриминација на лицата со понизок имотен статус.

Може да се манифестира во сите сегменти од јавниот живот, а посебно во: образованието, здравствената заштита, правосудството, услужните дејности.

Заради намалување на дискриминацијата врз основа на имотен статус, државите гарантираат некои основни услуги за сите граѓани (односно некои услуги се нудат бесплатно или со минимална надокнада). Таков е случајот со бесплатната правна помош, бесплатните здравствени услуги, бесплатното образование или нудење стипендии базирани на потреба итн.

41

■ Инвалидитет (како основа за дискриминација)

Под инвалидитет вообичаено се подразбира вродена или стекната, постојана или привремена физичка, ментална, интелектуална или сетилна пречка на функционалната способност на поединецот.

Како лице со инвалидитет се смета секој поединец кој има физичка или ментална повреда којашто во значителна мера го ограничува лицето во извршувањето на една или повеќе животни активности или се перципира како ограничувачка за извршување одреден број активности. Инвалидитетот се разликува од болест пред сè поради долготрајноста (продолжителноста) на постоењето.

За постоење на инвалидитетот како можен основ на дискриминација не е важно дали инвалидитетот е причинет од повреда или болест што постоела од раѓањето, којашто се појавила подоцна или реално се очекува дека ќе се појави.

A large, bold, black letter 'J' is centered on the page. The letter is simple and sans-serif, with a thick vertical stem and a curved bottom that tapers to a point on the left.

Јавен живот
Јавен сектор
Јавни служби
(услуги и други сервиси)
Јазик
(како основа за дискриминација)

■ Јавен живот

Тоа е севкупното дејствување и учество на човекот надвор од сопствениот дом, сè што припаѓа или е поврзано со функционирањето на нацијата, државата или заедницата.

На пример: јавните настапи на луѓето пред медиуми, во расправи, на конференции, активностите поврзани со работата или активностите во некоја граѓанска организација или здружение, се дел од јавниот живот.

Наспроти јавниот живот, приватниот живот се дефинира како: нешто што ѝ припаѓа на индивидуата, што се однесува на едно лице и индивидуалните врски во рамките на домот, семејството, бракот, или сè што претставува посебен интерес поврзан со самата индивидуа, што не е поврзано со другите, што е сопствено.

На пример: личното мислење, уверување, физичкиот интегритет на личноста, домот, личните работи, се дел од приватниот живот.

Приватниот живот се толкува во состав на неповредливоста на физичката сфера, независноста на сопствениот морал, вера, наспроти јавниот живот, кој се сместува во рамките на општоприфатени норми и правила на однесување.

■ Јавен сектор

Тоа е дел од економскиот и административниот живот којшто се занимава со дистрибуцијата на добра и услуги од и за државата, односно којшто се наоѓа под надзор на централната, регионалната или локалната власт (на пример: социјална заштита, урбанистичко планирање, национална одбрана).

■ Јавни служби (услуги и други сервиси)

Под јавни служби се подразбираат сите услуги коишто се извршуваат во општ интерес, професионално се нудат од која било приватна или државна установа, организација или институција, односно кои се даваат од определено тело или државна институција. Услугите можат да се нудат директно преку државните органи или преку приватни структури избрани за тоа.

Јавните служби се состојат од пристап до објекти и употреба на истите и делови од објекти во кое било јавно место или јавно превозно средство, кои се платени од данокот на граѓаните или за кои граѓаните плаќаат посебно, а кои им стојат на располагање на граѓаните.

46 Најчесто во јавни служби се вбројуваат: банкарството, осигурувањето, кредитирањето, позајмувањето или финансирањето, здравствената заштита и остварувањето на правото на здравствена заштита, давањето правна помош или остварувањето на правото на ефективен правен лек, одморот, рекреацијата и забавата, транспортот или патувањето.

Поимот јавни служби е поврзан со цивилизациски достигнатиот консензус дека одредени услуги треба да им бидат достапни на граѓаните, независно од нивниот приход. Дури и таму каде што јавните услуги не се финансирани од страна на државата (како што се: приватни центри за социјална работа, приватни агенции за вработување, приватни комунални претпријатија), тие се предмет на регулирање од страна на државата и подлежат на посебни барања и ограничувања.

Дискриминацијата поврзана со јавните служби може да се однесува на нивното квантитативно присуство (во одредени географски области или средини), во начинот на давање на услугите, во достапноста на услугите за различни групи граѓани, како и во еднаквоста на квалитетот на услугите.

На пример: ако јавното комунално претпријатие испраќа очигледно помал број возила за собирање смет во одредена населба во која живеат поголем број Роми, станува збор за дискриминација. Или, доколку за добивање одредени документи жителите на селата мора да имаат поголеми издатоци (транспорт, отсуство од работа и сл.), тогаш станува збор за дискриминација.

■ Јазик (како основа за дискриминација)

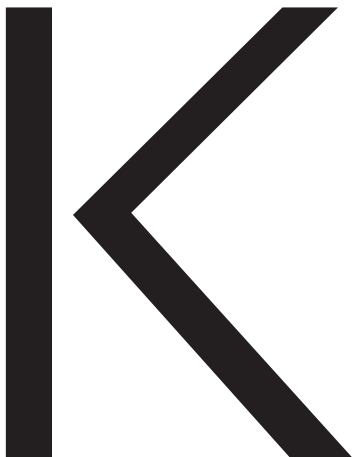
Под јазик се подразбира секој систем на комуникација меѓу луѓето преку кој со употреба на глас, тело, или симболи луѓето ги изразуваат сопствените идеи и мисли и ги споделуваат со другите луѓе.

Дискриминацијата по основа на јазик може да се однесува на понеповолен третман на лице или група лица заради употреба на личниот (мајчин) јазик или заради постоење на друга карактеристика на јазикот (акцент, наречје, јазик на на знаците, Браева азбука, допир на телото како начин на изразување).

На пример, може да станува збор за дискриминација врз основа на јазик во случај кога работодавецот одбива да вработи службеник кој го зборува течно јазикот на комуникација кој се бара, меѓутоа со изразен странски акцент. Или, кога лицето не е примено на работа заради непознавање на службениот јазик, и покрај тоа што јазикот не е суштествен критериум за вршење на работните задачи.

Дискриминацијата врз основа на јазик во пошироко значење може да се однесува на неприфаќањето на различни видови комуникација, односно поинаков третман на луѓето заради начинот на кој се изразуваат (во што спаѓаат и различни видови невербална комуникација како дел од традиционалните начини на комуникација).

На пример: одбивање да се прифати сведочење на глупонем сведок кој може да даде исказ преку јазикот на знаците. Или, отсуство на информации напишани со Браева азбука.

Култура
Квоти
Ксенофобија

лтура Квоти Ксенофобиа Култура Квоти Кс
обиа Култура Квоти Ксенофобиа Култура
енфобиа Култура Квоти Ксенофобиа
оти Ксенофобиа Култура Квоти Ксено
ра Квоти Ксенофобиа Култура Квоти К
лтура Квоти Ксенофобиа Култура Кв
обиа Култура Квоти Ксенофобиа Ку
енфобиа Култура Квоти Ксеноф
оти Ксенофобиа Култура Квоти К
ра Квоти Ксенофобиа Култура К
лтура Квоти Ксенофобиа Култ
обиа Култура Квоти Ксеноф
енфобиа Култура Квоти Кс
оти Ксенофобиа Вултура К
ра Квоти Ксенофобиа Ку
лтура Квоти Ксеноф
обиа Култура Кв
енфобиа Култ
оти Ксеноф
ра Квоти Кс
лтура Квоти
обиа Култура
енфобиа Кул
оти Ксенофоби
ра Квоти Ксеноф
лтура Квоти Ксено
обиа Култура Квоти
енфобиа Култура К
оти Ксенофобиа Вул
ра Квоти Ксенофобиа К
обиа Култура Квоти Ксено
енфобиа Култура Квоти Кс
оти Ксенофобиа Вултура Кв
ра Квоти Ксенофобиа Култура
обиа Култура Квоти Ксенофобиа
енфобиа Култура Квоти Ксеноф
оти Ксенофобиа Вултура Квоти Кс
ра Квоти Ксенофобиа Култура Квоти
лтура Квоти Ксенофобиа Култура Кв
обиа Култура Квоти Ксенофобиа Култ
енфобиа Култура Квоти Ксенофобиа К
оти Ксенофобиа Вултура Квоти Ксеноф
ра Квоти Ксенофобиа Култура Квоти Ксено

Поимник
на изрази
поврзани со
дискриминацијата

■ Култура

Тоа претставува модели на секојдневно живеење кои се свесно или несвесно научени (усвоени) од страна на група луѓе и кои се пренесуваат во подолг временски период од генерација на генерација. Сите заедно овие модели го дефинираат начинот на живеење на конкретна група (родово, религиски, етнички, географски определена) која ги практикува континуирано со генерации. Во рамките на културите има одредени правила и морални определби кои се почитуваат од страна на припадниците на таа култура.

Овие модели можат да бидат отсликани во јазикот, вообичаените практики во секојдневното живеење, уметноста, обичаите, прославувањето празници, храната, религијата, ритуали во различни сфери на секојдневниот живот, облеката.

51

■ Квоти

Тоа претставува обврзан, фиксиран број позиции или места кои можат да бидат пополнети само од претставници на одредена малцинска заедница. Тоа се постигнува со однапред пропишани и прифатени правила според кои одредени работни места, политички структури или во рамките на образованието се резервирани за одреден број припадници на некоја малцинска заедница.

Квотите постојат со цел воедначување на присуството на припадници од различни групи во структури каде што ова присуство е очигледно дисбалансирано во прилог на една од групите.

На пример, квоти може да се воведат во јавната администрација на тој начин што ќе се заземе став дека при секое напредување во службата, доколку за повисоката функција аплицираат маж и жена со исти или слични квалификации, предност ќе се даде на кандидатот жена.

Л

Легитимна (објективно оправдана) цел
Легитимен интерес
Личен статус (како основа за дискриминација)

■ Легитимна (објективно оправдана) цел

Тоа е цел која не е спротивна на Уставот и на одредбите на меѓународните договори, а којашто соодветствува со реалните потреби, однапред е прецизно дефинирана и е пропорционална на ефектите кои треба да се постигнат.

Примери на легитимна цел може да бидат: барање одреден вид образование при пријавување на конкретно работно место или кариерно напредување (медицински факултет за вработување како општ лекар, специјализација за работа како гинеколог), завршена обука или поседување конкретни вештини (обуки за вработување во полиција), потреба од посебно искуство (за раководни места), здравствени и физички карактеристики (за работа во рудник или работа како пожарникар).

Постоењето објективно оправдана легитимна цел води кон исклучување од дискриминација. Тоа значи дека во одредени случаи поинаквото постапување, разликувањето или исклучувањето кои се базираат на еден од можните основи на дискриминација, не се сметаат за дискриминација.

Во оваа смисла нема да се сметаат за дискриминаторски посебните барања и услови за вработување или извршување одредени активности кога тие барања и услови се неопходни за соодветно извршување на дадената активност, односно претставуваат суштински елемент на одредена работна активност.

На пример, нема да се смета за акт на дискриминација поставувањето услови поврзани со: деловна неспособност, горна граница за старосна пензија, потреба од посебни квалификации и вештини, законски забрани или забрани изречени во судски пресуди во врска со извршување посебни дејности (образование, полиција, ракување со моторно возило), привремени ограничувања, мерки кои се преземаат заради заштита на населението и сл.

поширок однапред пројавен интерес за одредени општествени случувања, односно заради предвидено овластување со закон за занимавање со определени активности.

Активен легитимитет имаат сите оние кои можат да се појават како странки во одреден спор (самостојно или на страната на тој/ таа што бара нешто).

На пример: граѓаните имаат легитимен интерес да поднесуваат претставки до Уставниот суд заради неуставност на одредени законски решенија, затоа што тие законски решенија можат да имаат последици за нив или за пошироката заедница во која живеат (независно од тоа што не се директно засегнати во моментот на поднесување на претставката). Или, здружение на граѓани кое се занимава со проблемите на лицата со инвалидитет има право да го постави прашањето за ситуацијата на лицата згрижени во психијатриските болници независно од тоа дека ниту еден од членовите на тоа здружение не е лично и директно засегнат од посочениот проблем.

■ Личен статус (како основа за дискриминација)

Тоа е секоја разлика којашто произлегува од лични карактеристики на конкретен човек поврзани со: надворешниот (физичкиот) изглед и/ или карактеристики, како и со положбата на семејството или во него, со положбата на брачниот другар или некој друг роднина тесно поврзан со лицето за кое станува збор.

Личниот статус е поврзан со потеклото, или со друг вид општествено идентификување на местото на одредено лице заради некоја негова карактеристика или роднинска поврзаност со луѓе со одредени карактеристики.

Дискриминацијата врз основа на личен статус многу често се затскрива зад моралот, традицијата или вообичаеното постапување.

A large, bold, black letter 'M' is centered on the page. It is a simple, sans-serif font with a thick stroke.

Маргинализирана (ранлива, вулнерабилна) група
(припаѓање на маргинализирана група
како основа за дискриминација)

Меѓународни документи

Мислење

(како основа за дискриминација)

Мултиплицирана дискриминација

Поимник на изрази поврзани со дискриминацијата

Маргинализирана (ранлива, вулнерабилна) група (припаѓање на маргин-
ализирана група како основа за Дискриминација) Меѓународни документи

Маргинализирана (ранлива, вулнерабилна) група (припаѓање на маргинализирана
група како основа за дискриминација) Меѓународни документи Мислење како основа
за дискриминација) Мултиплицирана дискриминација Маргинализирана (ранлива, вул-
нерабилна) група (припаѓање на маргинализирана група како основа за Дискриминација)
Меѓународни документи Мислење како основа за дискриминација) Мултиплицирана
дискриминација Маргинализирана (ранлива, вулнерабилна) група (припаѓање на маргин-
ализирана група како основа за Дискриминација) Меѓународни документи Мислење (како

■ Маргинализирана (ранлива, вулнерабилна) група (припаѓање на маргинализирана група како основа за дискриминација)

Тоа е група од поединци кои ги обединува: специфичната положба во општеството (надвор од центрите на моќта, изложени на социјална ексклузија), кои се објект на предрасуди, кои имаат посебни карактеристики кои ги прават погодни за одредени видови насилство, имаат помала можност за практикување и заштита на сопствените права или се изложени на зголемена можност за натамошна виктимизација.

Вообичаено овде ги вбројуваме луѓето за кои постои поголема веројатност да бидат дискриминирани (по различни основи).

Ова се луѓе кои се поставени во ситуација на нееднаквост, понеповолна положба или се соочуваат со одбивање од мнозинската популација поради издвојување од тоа мнозинство:

а) со некоја своја карактеристика - социјално или етничко потекло, инвалидитет;

На пример: полицијата може да не спроведе соодветна истрага за смрт или повреда на бездомно лице или да не реагира во случај на навредување и омаловажување на припадник на ромската заедница.

б) специфични околности - хронични (не)инфективни болести, (ХИВ)/СИДА, зависност од користење на опојни дроги;

На пример: стоматолог одбива да интервенира кај лице заболено СИДА, или општ лекар одбива да интервенира кај лице кое користи наркотични средства.

в) определен статус - бегалец, барател на азил, внатрешно раселено лице, бездомник;

На пример: не им се дозволува слободно движење, или не се овозможува образование на децата.

г) некоја лична определба - сексуални работнички, трансполови и трансродни лица.

На пример: полицијата одбива да прими пријава за извршено насилство врз сексуална работничка, или работодавецот одбива да вработи трансродно лице.

Маргинализацијата може да се појави на индивидуално ниво, на ниво на заедница и на глобално-структурно ниво. На секое од овие нивоа маргинализацијата претставува специфичен облик на отфрлање од страна на другите луѓе.

Специфична маргинализирана група се децата. Маргинализацијата на децата е често пати прикриена со декларативна грижа за најдобриот интерес на децата.

Маргинализацијата на децата може да се однесува посебно на остварување на правото на: изразување, мислење и уверување, здружување и сл.

■ Меѓународни документи

Тоа се документи кои се усвојуваат од страна на владини меѓународни тела (на ниво на ООН, на регионално ниво или од страна на посебни меѓународни структури), а кои Република Македонија ги прифатила по пат на: пристапување, потпишување или ратификација. Под меѓународни документи се подразбираат:

- правно необврзувачки акти (декларации, резолуции, препораки и сл.) за кои Македонија изјавила или потврдила дека ќе ги почитува (на пример: Универзалната декларација за човековите права);
- меѓународни договори (пактови, конвенции, повелби, резолуции и др.) кои со актот на ратификација станале дел од националната легислатива (на пример: Меѓународниот пакт за економски социјални и културни права, Конвенцијата за правата на детето, Европската конвенција за човековите права) и кои се поврзани со исполнување конкретни обврски од страна на државата (во

вид на: извештаи, промени во законите и праксата, прифаќање надворешна контрола и сл.).

■ Мислење (како основа за дискриминација)

Мислењето ги претставува идеите и мислите на една личност за одредено нешто. Тоа е секој приватно формулиран, искажан или самозаземен став, оценка, видување или анализа поврзани со случувања на индивидуален план, во заедницата, во државата или на глобален план. Мислењето не е факт (не е верификувано или докажано).

Формулирањето сопствено мислење (став) за сè што ја интересира индивидуата претставува неопходен елемент на демократијата и демократското учество во одлучувањето.

Дискриминацијата врз основа на мислење може да се манифестира со создавање заканувачка и непријателска атмосфера за сите оние кои имаат поинакво мислење од мнозинството, или создавање ситем во кој постои поделба на политички „коректно“ мислење (како пожелно и поддржано), и политички „некоректно“ мислење (чии носители се изложени на различни облици на ограничување на нивните права и основни слободи).

63

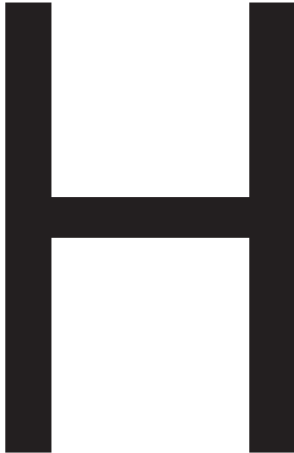
■ Мултиплицирана дискриминација

Тоа е дискриминација на одредени лица или групи којашто може да се подведе под повеќе основи.

На пример, жена Ромка може да се појави како жртва на дискриминација врз родова основа, врз етничка и врз основа на социјален и економски статус.

Последиците од овој вид дискриминација се отсликуваат во генерално исклучување на лицата кои се изложени од јавниот живот и нивно потполно маргинализирање од сите случувања на пошироката заедница.

д (ранлива, вулнерабилна) Група (припаѓање на маргинализирана Група како основа за дискриминација) Меѓународни Документи
иниција) Мултиплицирана Дискриминација (ранлива, вулнерабилна) Група (припаѓање на маргинализирана
а) Меѓународни Документи (Мислење (како основа за дискриминација) Мултиплицирана Дискриминација) Маргинализирана (ран
на маргинализирана Група како основа за дискриминација) Меѓународни Документи (Мислење (како основа за дискриминација) Меѓу
а за дискриминација) (ранлива, вулнерабилна) Група (припаѓање на маргинализирана Група како основа за дискриминација) Меѓу
иниција) Меѓународни Документи (Мислење (како основа за дискриминација) Мултиплицирана Дискриминација) Маргинализирана

Намера
(постоење или непостоење)

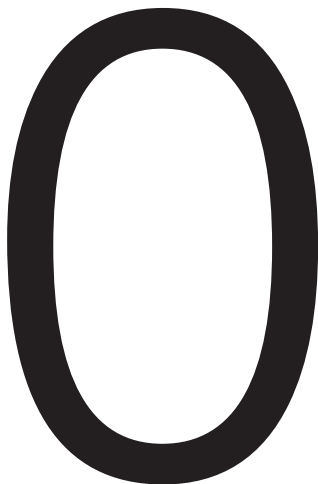
■ Намера (постоење или непостоење)

Тоа е секое дејствување (или недејствување) независно од тоа дали лицето или органот што дејствуваат имаат јасно дефинирана цел да дискриминираат, односно независно од тоа дали дискриминацијата е однапред посакуван резултат. Ова го опфаќа и секое неодаговорно постапување.

На пример: објавување правила за користење одреден јавен објект кои можат да бидат искористени за дискриминирање на конкретна категорија луѓе самото по себе претставува акт на дискриминација, независно од тоа дали тој што ги поставил правилата имал или не намера да ја дискриминира конкретната категорија луѓе.

Непостоењето намера многу често може да биде поврзано со индиректната дискриминација.

ствоє или непостоє) то е секое дејствување (или недејствување) независно од тоа дали лицето или органот што дејствуваат дефинираат, односно независно од тоа дали дискриминацијата е однапред посакувач резултат. Ова го опфаќа и секое неодаговорно постоење тоа е секое дејствување (или недејствување) независно од тоа дали лицето или органот што дејствуваат имаат јасно определено независно од тоа дали дискриминацијата е однапред посакувач резултат. Ова го опфаќа и секое неодаговорно постоење дејствување (или недејствување) независно од тоа дали лицето или органот што дејствуваат имаат јасно дефинирана цел да дејствуваат независно од тоа дали дискриминацијата е однапред посакувач резултат. Ова го опфаќа и секое неодаговорно постоење дејствување (или недејствување) независно од тоа дали лицето или органот што дејствуваат имаат јасно дефинирана цел да дејствуваат

Образование
(како основа за дискриминација)
Општествен статус
(како основа за дискриминација)
Организации со легитимен интерес

■ Образование (како основа за дискриминација)

Степенот (нивото) и видот на образование на еден поединец може да се појави како основа за дискриминација во сите односи во кои образованието не претставува легитимна основа за правење разлика помеѓу поединците.

На пример, практикувањето на правата и слободите може да биде ограничено заради образованието на индивиуата во случаите кога релевантните информации потребни за секојдневно живеење се даваат на несоодветен начин кој е неразбирлив за лицата со пониско образование.

Образованието како основа за дискриминација може да се манифестира и во случаите кога се употребува како критериум за вработување или некој друг вид работно ангажирање, а не претставува суштински услов, туку работодавецот намерно го вметнува за да исклучи одредена категорија граѓани од можноста да аплицираат. Ваквите критериуми (неутрално применети) може да го покренат прашањето на индиректна дискриминација. На пример, кога за нестручни работни места се бара условот писменост, или некој друг степен (основно училиште) на образование.

Посебен вид на дискриминација врз основа на образование е одбивањето на институциите за вработување да ги запишат во списоците на луѓе кои бараат работа лицата кои не се писмени или кои немаат завршено основно образование.

■ Општествен статус (како основа за дискриминација)

Тоа е местото коешто едно лице или група луѓе го заземаат со својата улога којашто ја има во заедницата. Поврзано е со одделни професии (од една страна професии кои уживаат посебна почит во заедницата, наспроти професии коишто се потценети),

Пол (како основа за дискриминација)
Политичка припадност или определба
(како основа за дискриминација)
Поттикнување дискриминација
Правни услужни дејности
Предрасуди

■ Пол (како основа за дискриминација)

Тоа претставува биолошка определба на идентитетот на едно лице со којашто се раѓаат луѓето. Полот се определува според биолошките разлики (најмногу според репродуктивните органи) и ги дефинира луѓето како машки и женски.

Збирот од биолошки карактеристики со кој луѓето се определуваат како машки или женски не е потполно ексклузивен, бидејќи има лица кои ги имаат карактеристиките на двата пола.

Дискриминацијата заснована на пол значи полошо третирање или постапување со поединец засновано исклучиво на полот како карактеристика и најчесто тоа е поврзано со репродукцијата и со специфичните физички карактеристики на машкото и на женското.

На пример: одбивањето да биде вработена жена заради тоа што е бремена (или може да забремени) претставува полова дискриминација. Или, објавувањето конкурс во кој за местото келнер се бараат само лица од женски пол, претставува дискриминација за сите мажи и транссексулани луѓе.

75

■ Политичка припадност или определба (како основа за дискриминација)

Тоа е припаѓање или неприпаѓање на некоја политичка група-ција, исказување политички став или манифестирање приврзаност, односно одбивање политичка идеологија. Политичката припадност како основа за дискриминација се однесува и на случаите кога одредено лице нема конкретна политичка припадност.

Како основа за дискриминација го опфаќа и политичкото мислење во врска со конкретна политика на структурите на власт и во врска со прашања кои го допираат начинот на владеење во државата.

■ Правни услужни дејности

Тоа се адвокатски услуги (во коишто спаѓа и бесплатната правна помош), други облици на давање правна помош, правни консултации, совети и правни информации, нотарски услуги, како и активности и услуги (од административен или материјално-суштински карактер) поврзани со работата на Јавното обвинителство и судовите.

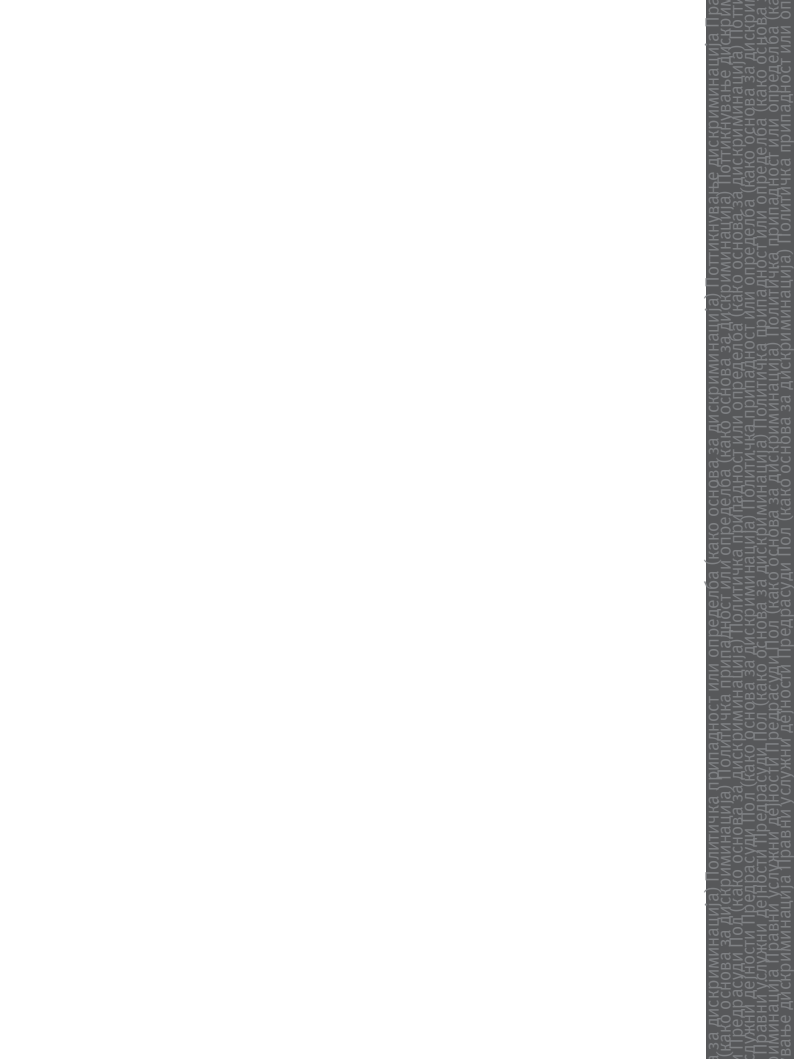
■ Предрасуди

Тоа се ставови за луѓе, објекти и појави кои немаат логична заснованост, континуирано се одржуваат, проследени се со силни емоции и предизвикуваат одредено постапување/ однесување кое како последица има понеповолен третман на конкретна категорија луѓе во однос на друга.

Предрасудите се формираат без постоење на знаење или претходно испитување на фактите. Тие се потпираат на претпоставки, чувства и верувања. Се донесува одлука (решение) без да се биде свесен за релевантните факти и околности.

На пример, ставот дека човек кој е заразен со ХИВ не може да работи, претставува предрасуда. Или, дека хомосексуалците се дофили. Или, изјавата дека сите Евреи се богати.

Предрасудите водат кон дискриминација (во посочените случаи тоа значи дека: лицето не се прима на работа, хомосексуалците се спречуваат да работат во образовни институции, на Евреите не им се доделува социјална помош).

P

Раководител на образовна институција

Раса (како основа за дискриминација)

Разумно прилагодување

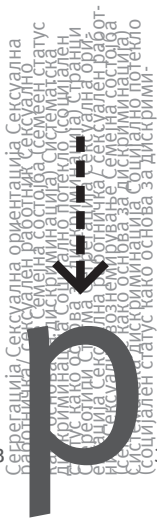
Ратификација

Религија (како основа за дискриминација)

Рестриktivни норми

Род (како основа за дискриминација)

Поимник на изрази поврзани со дискриминација

Сегрегација, Сексуална ориентација, Сексуална
работилница, Сексуален работник, Сексуално
дискриминација, Сексуално потекло (социјален
статус како основа за дискриминација), Систематска
дискриминација, Социјално потекло (социјален
статус како основа за дискриминација), Странци
Сексуална ориентација, Сексуална ориентација,
Сексуална ориентација, Сексуален работ-
илница, Сексуален работник, Сексуално потекло
(социјален статус како основа за дискримина-
ција), Сексуално потекло (социјално потекло)

■ Раководител на образовна институција

Тоа е лице или тело кое управува со основно училиште, со гимназија или со средно стручно училиште, со ученички дом или со друга институција во која се спроведува образование или обука (директор и училиштен одбор во основното и во средното образование; ректор, проректор, декан и директор, во високото образование).

■ Раса (како основа за дискриминација)

Тоа е концепт на поделба на луѓето на групи врз основа на видливи (надворешни) физички карактеристики (боја на кожата, косата, изглед на очите, структура на лицето). Вообичаено се однесува на група луѓе кои егзистираат на одредена географски простор и се разликуваат од другите заради некои карактеристики кои генетски се пренесуваат.

81

Самиот концепт претставува општествена конструкција (верување создадено од страна на луѓето) кој ги групира луѓето врз основа на нивните претпоставени физички и културни карактеристики. Самиот концепт има различна вредност, значење и употреба на различни нивоа од развојот на човекот.

Најновите истражувања го негираат постоењето на биогенетички различни групи луѓе.

Расната дискриминација е еден од најстарите и најраширените видови дискриминација. Препознатливите надворешни карактеристики овозможуваат развивање предрасуди кон огромен број луѓе кои се препознаваат како дел од одредена расна група и нееднакво постапување спрема луѓето базирано на ваков вид разликување.

Расната дискриминација се манифестира како расизам - поглед на светот и однесување коешто се базира на поделбата на луѓето на раси кои генетски се разликуваат во интелигенцијата, креативноста,

издржливоста и сл. заради што не можат да имаат исти права и еднаков пристап кон општествените ресурси и богатства.

Според „Декларацијата за расата и расните предрасуди“, сите луѓе припаѓаат на една раса и имаат заедничко потекло и сите треба да имаат исти можности за постигнување највисок степен на интелектуален, социјален, економски, културен и политички развој. Поради ова, се смета дека проблемите поврзани со „расата“ како поим имаат социјална генеза. Најчесто поимот раса е употребуван со цел да се поделат луѓето во општеството во групи со цел припадниците на едната група да се сметаат како посposобни и супериорни во однос на припадниците на другата група.

На расата ѝ е дадено големо значење во законодавството за забрана на дискриминација токму прати постоење дискриминација поврзана со „расата“. Многу инструменти за човековите права (домашни и меѓународни) ја предвидуваат расата како посебен основ по кој се забранува дискриминацијата. И за да се избегнат сите можни дилеми за тоа што значи раса, забраната за дискриминацијата по расна основа во себе вклучува повеќе основи. Така, во Меѓународната конвенција за елиминирање на сите форми на расна дискриминација, како расна дискриминација се смета секое разликување, исклучување, ограничување или привилегирање кое се базира на расата, бојата на кожа, потеклото (претците), националното или етничкото потекло.

Во одреден број држави е прифатен модел според кој не се спомнува постоењето на расите. На пример, финскиот Недискриминаторски акт спомнува само „етничко и национално потекло“, а шведскиот „Акт за етничка дискриминација“ спомнува „етничка припадност“.

■ Разумно прилагодување

Една од позначајните обврски поврзани со инвалидитетот е обврската на разумно прилагодување. Ова значи потребна промена и дизајнирање на околината, кои не претставуваат несразмерно и прекумерно оптоварување, со цел на лицата со

инвалидитет да им се осигура уживање и користење на сите човекови права и слободи на рамноправна основа со другите.

На пример, обврската за промена заради овозможување непречен пристап на лицата со инвалидитет до јавните простории, прилагодување на средствата за јавен превоз (со цел нивна достапност за лица со инвалидитет, за постари лица и за бебиња во количка), дизајнирање тоалети во јавните установи достапни за лица со инвалидитет, поставување лифтови во јавните објекти, звучни сигнали на крстосници.

Разумното прилагодување има пошироко значење од обезбедувањето соодветно инфраструктурно опкружување. Под овој термин се подразбира и секое преземање мерки со кои му се овозможува лицето со инвалидитет вработување, односно соодветна обука. Во оваа смисла под овој термин се подразбираат и: прилагодување на работното време, редистрибуција на задолженија меѓу членовите на конкретен тим и сл.

■ Ратификација

Тоа е акт на прифаќање одреден меѓународен документ во националното законодавство. Се одвива низ процес кој е истоветен на процесот на донесување на националните закони.

Во Република Македонија ратификација може да изврши Собранието во истоветна процедура како при донесување закон и завршува со објавување во Службениот весник на Република Македонија.

■ Религија (како основа за дискриминација)

Тоа е верување во постоење сила/ сили над човекот кои влијаат и ја насочуваат неговата судбина. Религијата може да се манифестира со кодификуван систем од верувања и практики, одредени ритуали, традиции, специфична митологија и лични ставови.

■ Род (како основа за дискриминација)

Тоа е општествено создаден концепт на машкост и женскост кој се состои од соодветни квалитети или карактеристики кои се очекува да ги поседуваат припадниците на секој пол (родови улоги). Родот се однесува на разликите во социјалните улоги и одговорностите што им се припишуваат на жените и на мажите од страна на заедницата. Родот е општествена категорија и ги определува општествените улоги кои се очекуваат да ги имаат мажите и жените во јавниот и во приватниот живот.

Овие улоги се променливи и зависат од заедницата и од историскиот контекст. Може да се пренесуваат преку: религијата, образованието, науката, законите, културните практики и социјалниот систем.

Во случај на дискриминација заснована на род, разликувањето кое се прави не е исклучиво заради полот како биолошка карактеристика, туку заради претпоставка дека едно лице треба да има одредена улога во општеството. Ако разликувањето се прави исклучиво по основ на пол (се дискриминира некое лице само поради фактот дека е женско), станува збор за полова дискриминација. Сè друго е родова дискриминација. Родот реферира на социјално дефинирани улоги и карактеристики кои се поврзуваат со нивниот пол. Значи, фокусот е на стереотипните улоги на припадниците на еден пол (најчесто женскиот) во општеството (на пример, семејството).

На пример, доколку во работното законодавство постојат одредби со кои се овозможува отсуство од работа (платено или неплатено) заради грижа за дете само за припадничките на женскиот пол, се смета дека станува збор за родова дискриминација, бидејќи се тргнува од стереотипната идеја дека само мајките може да ги хранат, чуваат и растат децата (што не е поврзано со биолошките карактеристики на жената, туку со стереотипите за нејзината улога во заедницата).

C

Сегрегација
Сексуална ориентација
Сексуална работничка/ сексуален работник
Сексуално вознемирување
Семејна состојба
(семеен статус како основа за дискриминација)
Систематска дискриминација
Социјално потекло
(социјален статус како основа за дискриминација)
Странци
Стереотипи
Стигма

■ Сегрегација

Тоа е систем од репресивни мерки и постапки со кои се спречува, промовира или се отежнува мешање на луѓе кои се перципираат како припадници на различни групи.

Сегрегација може да се врши врз различни основи (етничка, културна, религиозна и родова).

Акт на сегрегација постои независно од тоа дали се прави од страна на државни или други органи, приватни лица или структури од јавен карактер (на пример: посетување ресторани, посетување училишта, болници, киносали, театри и други објекти, изнајмување станови и недвижност и сл.) и независно од тоа дали е дефинирана со закон или е дел од традиционално општествено однесување.

На пример: како акт на сегрегација може да се смета раздвојувањето на децата од различна етничка припадност во одделни училишта и факултети. Или, постоењето посебно време за посета на некој спорстски објект на машки и женски. Или, присилната концентрација на население од одредена религиозна определба во еден дел од населеното место.

За сегрегација станува збор независно од тоа кој го иницира и спроведува издвојувањето (малцинската или мнозинската група).

■ Сексуална ориентација

Сексуалната ориентација значи емоционална или физичка привлечност спрема друго лице која вообичаено се поврзува со полот на вклучените луѓе.

Сексуалната ориентација може да се манифестира како:

- хетеросексуална (привлечност меѓу припадници на различен пол);
- хомосексуална (привлечност меѓу двајца мажи);

- лезбиска (привлечност меѓу две жени);
- бисексуална (привлечност и кон сопствениот и кон спротивниот пол).

Дискриминација по основа на сексуална ориентација постои кога едно лице се третира полошо (во законодавство или во практика-та) поради сексуалната ориентација на тоа лице (реална или претпоставена).

Едно лице може да биде дискриминирано заради својата сексуална ориентација во многу широк дијапазон од права и слободи (приватност, движење, изразување, уверување, работа, напредување во работата, образование, сопственост, ефективен правен лек, домување и сл.).

На пример, за дискриминација врз основа на сексуална ориентација може да стане збор кога хомосексуален пар не може слободно да ја манифестира својата љубов, на начин кој е вообичаен за хетеросексуалните парови. Или, одбивањето на работодавец да вработи лице со нехетеросексуална ориентација на одредено работно место. Или, лице со нехетеросексуална ориентација е изложено на постојан потсмев и омаловажување од своите колеги.

Лицата со нехетеросексуална ориентација се изложени на навреди, малтретирање, исмевање и подбив. Нарушувањето на достоинството е една од најчестите последици на јавното манифестирање на сопствената нехетеросексуална ориентација.

■ Сексуална работничка/ сексуален работник

Тоа е лице кое своеволно се занимава со давање сексуални услуги, како извор на средства за живот.

Сексуалната работа е извор на дискриминација во сите сфери на јавниот и на приватниот живот, од страна на приватни лица и од страна на претставници на власта.

Вообичаено дискриминацијата се однесува само на давателите, а не и на корисниците на услугите.

Дискриминацијата може да се манифестира во недавање помош од страна на полицијата при сексуален или друг напад, или одбивање да се изнајми или продаде стан, омаловажување и нееднакво постапување на работници во услужните дејности (келнери, шалтерски работници, социјални работници).

■ Сексуално вознемирување

Тоа е вид дискриминација којашто се карактеризира со несакано однесување од сексуален карактер кое се изразува физички, вербално или на кој било друг начин, а има за цел да предизвика повреда на достоинството на лицето и/ или да создаде непријателско, заканувачко и понижувачко опкружување, посебно кога одбивањето да се прифати таквото однесување, или притисокот да биде прифатено, може да влијае на донесувањето одлуки кои ќе имаат влијание на тоа лице.

Сексуалното вознемирување може да се појави во различни услови:

- жртвата или сторителот може да биде маж или жена;
- жртвата не мора да биде од спротивен пол;
- сторителот може да биде надреден во однос на жртвата во рамките на иста организација, надворешен контролор, соработник или некој кој воопшто не работи заедно со жртвата (клиент, корисник на услугите, посетител);
- жртва не мора да биде лицето коешто е вознемирно, туку може да биде кој било врз кој влијае непријатното однесување (трета страна која ги трпи последиците од создадената непријатна атмосфера или лица кои се депривилегирани заради тоа што други лица го дозволуваат постоењето на сексуално вознемирување).

Сексуалното вознемирување постои независно од тоа дали има економска штета за жртвата. Меѓутоа, сексуалното вознемирување се одразува на извршувањето на работните задачи на жртвата и/ или на другите работници.

Однесувањето мора да биде несакано, а може да се манифестира со: забелешки, шеги, графички прикази на порнографија, повторувани барања за средба, барања за сексуални услуги, непотребно допирање, штипење, сугестивни движења, зјапање, телефонирање, праѓање е-пошта, јавно понижување, спомнување сексуална ориентација, бакнување и сл.

■ Семејна состојба (семеен статус како основа за дискриминација)

92

Тоа е се односи меѓу луѓето кои се базираат на односот родител/старател-дете, и на односот меѓу роднини (крвни и законски). Конкретно, тоа е врска која потекнува од крвно сродство (однос помеѓу претци и потомци, како родители и деца, но и во подалечен степен, помеѓу самите браќа и сестри - брачни или вонбрачни, односот на тетки, вујковци/ вујни и стриковци/ стрини со внуци/ внуци, односот помеѓу братучеди), брачна врска (помеѓу брачните другари или помеѓу нивните крвни роднини - сродство по сватовство), врска од посвојување. Семејните врски (независно од тоа дали станува збор за крвни или законски) можат да претставуваат основа за добивање или губење одредени привилегии, третман и услуги.

Забраната за дискриминација по овој основ значи забрана да се третира некое лице полошо, поради фактот дека се наоѓа во одредена ваква врска (семеен статус).

На пример, за ваков вид дискриминација се смета дискриминацијата на децата родени вон брак (вонбрачни деца), во однос на тие родени во брак. Или, кога работодавецот не сака да вработи жена или маж кои имаат обврска да се грижат за член на потесното или поширокото семејство.

Како акт на индиректна дискриминација може да се смета поставувањето барање кое не може да биде оправдано со суштинска

потреба на работата, а кое на различен начин влијае врз лицата кои имаат специфичен семеен статус.

На пример, претпријатието инсистира сите вработени да работат прекувремено во викендите, што значи дека вработен кој е вдовец со мало дете не може да се справи со ваков услов.

Дискриминацијата врз основа на семеен статус може да биде индицирана во случај кога напредувањето во службата, вработувањето и отпуштањето се поврзуваат со присуството на член на семејството на лицето кое се условува.

■ Систематска дискриминација

Тоа е начин на дискриминација во кој континуирано се употребуваат практики, средства, политики или процедури кои како резултат имаат исклучување на одредена група или ограничување на можностите за вработување, образование, напредување и сл. на припадниците на конкретна група луѓе.

На пример: положбата во која се наоѓаат лицата со ментален хендикеп може да се смета како последица на систематска дискриминација која се манифестира со несоодветна политика, стратегија, нереагирање на очигледните несоодветни практики, отсуство на санкции во случаи на очигледно нарушување на правата на лицата со ментален хендикеп.

■ Социјално потекло (социјален статус како основа за дискриминација)

Тоа е рангирање на луѓето и воспоставување на неформална или формална хиерархија во која едни луѓе имаат привилегирана, а други луѓе непривилегирана положба врз основа на припадноста на одредено лице на некоја општествена група или класа во општеството, односно припадноста на неговите претци во истата таа група. Со самиот факт на раѓање од претци

кои припаѓаат на конкретна група, и детето го добива истиот статус, т.е. го наследува.

Припаѓањето кон конкретна општествено рангирана група може да има како последица: забрана за стапување во брак со припадник на друга општествена група, сегрегација и гетоизација, ограничен пристап кон одредени јавни услужни објекти (училишта, места за верски обреди и пристап до јавни извори на храна и вода).

■ Странци

Тоа се луѓе кои немаат државјанство на државата на чија територија се наоѓаат во моментот. На статусот странец не влијае легалноста на престојот на територијата на конкретната држава.

Најчесто како дискриминирани се појавуваат: емигрантите (независно од причините за напуштање на нивната матична држава), бегалците, барателите на азил, меѓутоа и секој недржавјанин на конкретна држава во одредени околности.

Дискриминацијата може да биде содржана во законските одредби или во практичното однесување на државните органи, односно на поединци.

■ Стереотипи

Тоа се релативно упростени и ригидни сфаќања за карактеристиките на припадниците на одделни групи или категории луѓе. Стереотипите се исклучувачки и не ја одразуваат реалноста. Стереотипите можат да бидат и негативни и позитивни, се базираат на многу малку информации и се многу отпорни на промени.

Стереотипите може да се однесуваат на: родот (на пример: жените се лоши возачи, жените се поемоционални од мажите, жените повеќе зборуваат од мажите), расите (припадниците на црната раса се подобри во спорт, а припадниците на белата раса се покреатив-

ни), етничката припадност (Власите се скржави), религиозната припадност (припадниците на исламската вероисповед се агресивни), одредени професии (полицајците не се интелегентни) или физички карактеристики (русокосите се помалку паметни од жените со темна коса).

Стереотипите претставуваат основа на предрасудите, меѓутоа и самите можат да бидат основа на дискриминација и различно постапување спрема луѓето базирано на нивната припадност кон одредена категорија луѓе.

■ Стигма

Стигмата е непосакувана или дискредитирачка особина која се додава на лице или група луѓе насочена кон снижување на статусот на ова лице или група луѓе во очите на заедницата.

Стигмата се базира на верување и претставува моќна алатка на општествената контрола. Стигмата може да биде употребена да маргинализира, да исклучи и да се практикува моќ над лицата кои имаат или им се припишуваат одредени карактеристики.

Најчести жртви на стигматизација се ХИВ-заразените или болните од СИДА, сексуланите работнички, лицата со нехетеросексуална ориентација, луѓе кои инјектираат дрога.

Товар на докажување
Толеранција
Трансродово лице
Трпење на одредено дејствие

■ Товар на докажување

Доколку страната која се жали дека е жртва на дискриминација изнесе факти кои го оправдуваат сомневањето дека настанала директна или индиректна дискриминација, обвинетата страна мора да докаже дека правото на еднаков третман не било повредено.

Промената на правецот на докажување е направена заради тоа што оние кои дискриминираат имаат на располагање голем број начини да ја прикријат дискриминацијата, многу често станува збор за традиционално присутни стереотипи и предрасуди, а во дел од случаите оние кои дискриминираат не се ни свесни дека го прават тоа.

Во одреден број случаи (кога станува збор за основи на дискриминација кои се базираат на длабоко вкоренети предрасуди, како на пример полот или сексуалната ориентација) се применува институтот: претпоставка на дискриминација. Тоа значи дека припаѓањето кон конкретна група може да се оцени како доволно за да се иницира случај на можна дискриминација и да се пренасочи товарот на докажување доколку апликантот покаже дека постои врска меѓу конкретниот основ за дискриминација и активноста која е спроведена.

На пример, доколку една жена не е промовирана во повисоко звање, таа мора да достави информации за исполнување на објективно поставените услови за напредување. Во одреден број случаи, како доволен факт може да бидат искористени и соодветни статистички податоци кои укажуваат на можна дискриминација (исклучително мал процент на жени на раководни позиции во полицијата, мал процент на припадници на една етничка заедница во образованието). Во одреден број случаи од голема важност е времето кое поминало меѓу дознавањето за одреден факт и негативната последица (на пример, отпуштање на работничка веднаш по дознавањето дека таа е бремена).

■ Толеранција

Тоа е способност да се прифатат и да се почитуваат уверувањата и општествените вредности на други лица или групи луѓе. Вообичаено се поврзува со фер, објективно и отворено однесување кон оние кои се разликуваат од нас по нивните мислења, ставови, уверувања, практики, религии.

Во Декларацијата за принципите на толеранцијата на УНЕСКО толеранцијата е дефинирана како: почитување, прифаќање и уживање во различноста на културите, начините на изразување и начините да се биде човек, кои постојат во светот. Толеранцијата претставува хармонија во различноста.

■ Трансродово лице

Тоа е лице кое е или сака да биде перципирано или извршило или е во процес на извршување медицинска интервенција за да стане припадник на спротивниот пол.

Овие лица можат да имаат карактеристики кои вообичаено се поврзуваат со еден од половите со кој самите тие не се идентификуваат или ги имаат карактеристиките и на двата пола.

Половиот идентитет не смее да се меша со сексуалната ориентација. Трансполовите лица можат да го имаат истиот вариетет на сексуална ориентација како и половодефинираните лица.

Трансродовите лица се изложени на дискриминација во сите области на јавниот и на приватниот живот и се објект на омраза и насилничко однесување. Трансродовото лице треба да биде третирано во согласност со неговата сопствена желба.

■ Трпење на одредено дејствие

Тоа значи да се поднесуваат последиците од активностите насочени кон спречување на дискриминација и да не се презе-

маат дејствија со кои ќе се попречи или ограничи дејствувањето на овие активности.

Тоа подразбира отсуство на спротивставување на лицата и правните субјекти кои се посочени како прекршители на законот во однос на мерките со кои се воспоставува претходна или нова недискриминаторска ситуација.

На пример: отстранување на натписи со кои се забранува влез на одредена група, или поништување конкурс, забрана на напис или емисија во медиумите и сл.

суална ориентација Сексуална работничка/ сексуален работник Сексуално вознемирување Семјна состојба Семен статус како систематска дискриминација Социално потекло Социален статус како основа за дискриминација Странци Стереотипи Стигма Сексуална работничка Сексуален работник Сексуално вознемирување Семјна состојба Семен статус како основа за дискриминација Социално потекло (социален статус како основа за дискриминација) Странци Стереотипи Стигма Сексуална ориентација Сексуален работник Сексуално вознемирување Семјна состојба Семен статус како основа за дискриминација Систематска дискриминација Социално потекло (социален статус како основа за дискриминација) Систематска дискриминација

A large, bold, black Cyrillic letter 'У' (U) is centered on the page. The letter has a slight shadow or gradient effect, giving it a three-dimensional appearance. The background is white, and there is a dark grey vertical bar on the left side of the page.

Уверување

Поимник на изрази поврзани со дискриминацијата

ба, меѓутоа с
вклопува си
систем од с
во живото т
и лошо во
идеолошки
око значењ
изам и анти
човек кои
инира разл
слобаат и ре
видови атеи
ава и вредн
рамките на
системот на
уверувања
е и во себе
итеизам. То
го раковод
ката меѓу до
и идеолошки
огу поширо
скептицизм
на еден чов
а дефинира
ава спааат
миот збор
е видови ате
ава и вредн
рамките на
системот на
уверувања
и во себе и
еизам. Тоа
го раковод
ликата меѓу
ет зборови
видови ате
ава и вредн
рамките на
системот на
уверувања
ачење и во
и антигопа

■ Уверување

Тоа е систем од сфаќања и вредности на еден човек кои го раководаат во животот и во рамките на кои ја дефинира разликата меѓу добро и лошо. Во системот на уверувања спаѓаат и религиозните и идеолошките уверувања, меѓутоа самиот збор има многу пошироко значење и во себе ги вклопува сите видови атеизам, скептицизам и антитеизам.

Според праксата на Европскиот суд за човековите права, атеизмот е рамноправно уверување со верските уверувања и никој не смее да дискриминира лице поради тоа што е атеист.

Заради проширување на опфатот на ситуацији, во поново време се употребува и изразот „животна филозофија“ како синоним на уверувањето.

ување. Тоа е систем од сфаќања и вредности на еден човек кои го раководаат во животот и во рамките на кои ја дефинира разликата меѓу верувањата и идеолошките уверувања, меѓу тоа самiot збор има многу пошироко значење и во себе ги вклопува и антицизам, уверувањето е систем од сфаќања и вредности на еден човек кои го раководаат во животот и во рамките на кои се одвиваат неговите активности. Во системот на уверувањата спаѓаат и идеолошките уверувања, меѓутоа самiot збор има многу пошироко значење и антицизам, скептицизам и антицизам. Уверувањето е систем од сфаќања и вредности на еден човек кои го раководаат во животот и во рамките на кои се одвиваат неговите активности. Во системот на уверувањата спаѓаат и идеолошките уверувања, меѓутоа самiot збор има многу пошироко значење и антицизам, скептицизам и антицизам. Уверувањето е систем од сфаќања и вредности на еден човек кои го раководаат во животот и во рамките на кои се одвиваат неговите активности. Во системот на уверувањата спаѓаат и идеолошките уверувања, меѓутоа самiot збор има многу пошироко значење и антицизам, скептицизам и антицизам.

Хомофобија

Поимник на изрази Поврзани со дискриминацијата

Хомофобија Тоа е ирационален страв, нетрпение и омраза насочена
кон мухосексуалност. Стратегиите се одликуваат со општествено верување
и дава на хомосексуалноста негативна слика, одестетичко верување
започна, хомосексуалноста е мала и незгодна ствар, плано хомофобично
верување е одесна хомосексуалноста е неприродна, дега е болест, пер
верување е одесна хомосексуалноста е ирационален страв, нетрпение
и омраза насочена кон хомосексуалноста и лезбијанците. Нетрпично
верување насочено кон хомосексуалноста е негласно верување, не
дека е одестетичко верување и е одесна хомофобија Тоа е ирационален
страв, нетрпение и омраза насочена кон хомосексуалноста и лезбијанците.

■ Хомофобија

Тоа е ирационален страв, нетрпение и омраза насочена кон хомосексуалците и лезбијките. Типично хомофобично уверување е дека хомосексуалноста е неприродна, дека е болест, перверзија и е опасна.

Хомофобијата во себе содржи многу високо ниво на емоции кои поттикнуваат агресивно однесување кон лицата со нехетеросексуална ориентација.

Актите поттикнати од хомофобијата можат да се состојат во вербални или физички напади и можат да содржат навредувачки, понижувачки и деградирачки коментари.

Хомофобијата е посебно опасна кога се користи како оправдување за насилни акции против хомосексуалците.

ачна и семејна состојба (како основа за дискриминација) Виктимизација Вознемирување Возраст
(како основа за дискриминација) Дискриминација Директна дискриминација Добра и услуги
Државјанство Еднаквост Еднаквост на шансите (можностите) Етнички идентитет (како основа
за дискриминација) Етнички малцинства Ефективна заштита Здравје (како основа за дискримина
нација) Индиректна дискриминација Идентитет Имотен статус (како основа за дискриминаци
Инцидент (како основа за дискриминација) Јавен живот Јавен сектор Јавни служби (услу
и други сервис) Јазик (како основа за дискриминација) Култура Квоти Ксенофобија Легитим
(објективно оправдана) цел Легитимен интерес Личен статус (како основа за дискриминаци
Маргинализирана (ранлива, вулнерабилна) група (припаѓање на маргинализирана група ка
основа за дискриминација) Меѓународни документи Мислење (како основа за дискриминаци
лтиплицирана дискриминација Намера (постојење или непостојење) Образование (како основа
дискриминација) Општествен статус (како основа за дискриминација) Организација со легитим
интерес Пол (како основа за дискриминација) Политичка припадност или определба (како осн
за дискриминација) Поттикнување дискриминација Правни услужни дејности Предрасуди Ра
ководител на образовна институција Раса (како основа за дискриминација) Разумно прилагодува
Ратификација Религија (како основа за дискриминација) Рестриктивни норми Род (како основа
дискриминација) Сегрегација Сексуална ориентација Сексуална работничка/ сексуален работн
Сексуално вознемирување Семејна состојба (семеен статус како основа за дискриминаци
Систематска дискриминација Социјално потекло (социјален статус како основа за дискрим
нација) Странци Стереотипи Стигија Товар на докажување Толеранција Трансродово лице Трпење
дредено дејствие Уверување Хомофобија Активност за заштита од дискриминација Архитектонско
опкружување Асимилација (присилна) Афирмативни мерки (афирмативна акција) Боја на кожата
(како основа за дискриминација) Брачна и семејна состојба (како основа за дискриминаци
Виктимизација Вознемирување Возраст (како основа за дискриминација) Дискриминација Дирек
тна дискриминација Добра и услуги Државјанство Еднаквост Еднаквост на шансите (можностите)
Етнички идентитет (како основа за дискриминација) Етнички малцинства Ефективна заштита Здра
(како основа за дискриминација) Индиректна дискриминација Идентитет Имотен статус (ка
основа за дискриминација) Инвалидитет (како основа за дискриминација) Јавен живот Јавен се
тор Јавни служби (услуги и други сервис) Јазик (како основа за дискриминација) Култура Кс
енофобија Легитимна (објективно оправдана) цел Легитимен интерес Личен статус (како ос
за дискриминација) Маргинализирана (ранлива, вулнерабилна) група (припаѓање на марги
рирана група како основа за дискриминација) Меѓународни документи Мислење (како основа
дискриминација) Мултиплицирана дискриминација Намера (постојење или непостојење) Обр
зование (како основа за дискриминација) Општествен статус (како основа за дискриминаци
Организација со легитимен интерес Пол (како основа за дискриминација) Политичка припадн
или определба (како основа за дискриминација) Поттикнување дискриминација Правни услуж
ејности Предрасуди Раководител на образовна институција Раса (како основа за дискриминаци
Разумно прилагодување Ратификација Религија (како основа за дискриминација) Рестри
тивни норми Род (како основа за дискриминација) Сегрегација Сексуална ориентација Сексуал
работничка/ сексуален работник Сексуално вознемирување Семејна состојба (семеен статус ка
основа за дискриминација) Систематска дискриминација Социјално потекло (социјален статус ка
основа за дискриминација) Странци Стереотипи Стигија Товар на докажување Толеранција Транс
ово лице Трпење на одредено дејствие Уверување Хомофобија Активност за заштита од дискр
нација Архитектонско опкружување Асимилација (присилна) Афирмативни мерки (афирматив
акција) Боја на кожата (како основа за дискриминација) Брачна и семејна состојба (како основа
дискриминација) Виктимизација Вознемирување Возраст (како основа за дискриминација) Дискр
инација Директна дискриминација Добра и услуги Државјанство Еднаквост Еднаквост на шанси
можностите) Етнички идентитет (како основа за дискриминација) Етнички малцинства Ефектив
заштита Здравје (како основа за дискриминација) Индиректна дискриминација Идентитет Имо
тен статус (како основа за дискриминација) Инвалидитет (како основа за дискриминација) Јав
живот Јавен сектор Јавни служби (услуги и други сервис) Јазик (како основа за дискриминаци
култура Квоти Ксенофобија Легитимна (објективно оправдана) цел Легитимен интерес Личен ста
основа за дискриминација) Маргинализирана (ранлива, вулнерабилна) група (припаѓање
маргинализирана група како основа за дискриминација) Меѓународни документи Мислење (ка
основа за дискриминација) Мултиплицирана дискриминација Намера (постојење или непостоен
разование (како основа за дискриминација) Општествен статус (како основа за дискриминаци
Организација со легитимен интерес Пол (како основа за дискриминација) Политичка припадн
или определба (како основа за дискриминација) Поттикнување дискриминација Правни услуж
ејности Предрасуди Раководител на образовна институција Раса (како основа за дискриминаци
Разумно прилагодување Ратификација Религија (како основа за дискриминација) Рестри
тивни норми Род (како основа за дискриминација) Сегрегација Сексуална ориентација Сексуал
работничка/ сексуален работник Сексуално вознемирување Семејна состојба (семеен статус ка